

загрожують стабільності фінансової системи як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Розширення спектра фінансових послуг, їх ускладнення, з одного боку, та необхідність перегляду підходів до користування ними, з другого боку, об'єктивно зумовлюють актуальність вирішення проблеми підвищення рівня фінансової грамотності населення, котра як в Україні, так і у світі набуває дедалі більшої актуальності.

Список використаних джерел:

1. Кізима Т. Фінансова грамотність населення: зарубіжний досвід і вітчизняні реалії. Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2012. Вип. 2. С. 64-71.

Захарко Тетяна Ігорівна

Студентка 2 курсу ОС «магістр» ННІОТ

Науковий керівник: к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. С. І. Юрія Мелих О.Ю.

Західноукраїнський національний університет

СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Забезпечення сталого розвитку держави без кардинального реформування державних фінансів в цілому і бюджету як їх центральної ланки неможливе в умовах бюджетної децентралізації. За допомогою державного бюджету забезпечується функціонування країни, сприяння її соціально-культурному та економічному розвитку. Саме за допомогою бюджету здійснюється акумуляція коштів для подальшого фінансування пріоритетних напрямків, ефективного і цільового використання бюджетних коштів, а також

активізуються заходи стосовно зростання обсягів надходжень до бюджетів усіх рівнів.

Це зумовлює потребу в комплексі організаційних та методологічних заходів на усіх рівнях для забезпечення своєчасного і повного надходження всіх доходів, належного здійснення видатків та постійного моніторингу виконання дохідної та видаткової частин державного бюджету [1].

Виходячи із сучасного розвитку суспільства, актуальним постає потреба у побудові вдосконаленої системи формування доходів Державного бюджету України. Пошук найприйнятніших напрямків зростання надходжень бюджету, а також їх оптимізації та виявлення потенційних резервів зростання потрібно здійснювати відповідно до особливостей політики держави щодо доходів. Вирішення такої проблеми потрібно розглядати враховуючи об'єктивність економічних законів розвитку суспільства і суспільного відтворення.

Першочергово, це відноситься до поточних завдань і зобов'язань держави щодо виконання дохідної частини бюджету відповідно до бюджетних показників, що затвержені у бюджетному періоді. При цьому процес виконання запланованих показників бюджету відбувається шляхом мобілізації до бюджету надходжень. Крім того, реалізація довгострокової програми із дотриманням поставлених стратегічних цілей щодо формування доходів держави, забезпечення стабільного надходження їхніх джерел, визначення оптимальних шляхів зростання, тенденцій приросту дохідної бази з урахуванням внутрішніх та зовнішніх факторів впливу [2, с.41].

Варто відмітити, що сучасна практика складання та затвердження Державного бюджету України та місцевих бюджетів свідчить про відсутність єдиного методологічного підходу до формування дохідної частини бюджетів, недосконалість державної концепції щодо формування доходів бюджетів, недостатній рівень виконання окремих видів надходжень, недотримання стратегічних цілей суспільного розвитку, тощо. Виходячи з цих фактів, вважаємо, що вирішення проблеми формування дохідної державного бюджету можливе за умови покращення макроекономічної ситуації в державі.

На даний час, незважаючи на прийняття законодавчих змін та впровадження економічних реформ у державі, оцінюючи реалії такої практики, стає зрозуміло, що ні реформування системи оподаткування, ні отримання значних позикових коштів не сприяють скороченню бюджетного дефіциту та виведення з “тіні” підприємницьких доходів. Та не вирішують основної проблеми, а саме, зростання обсягів виробництва і надання якісних суспільних послуг. Збільшення дохідних джерел стає можливим в умовах успішного функціонування в державі виробничих потужностей, що забезпечуватиме стабільну фінансово-економічну основу для формування доходів державного бюджету. Для цього потрібно чітко визначити стратегії розвитку реального сектору економіки.

Однією з пропозицій науковців є запровадження у практичну діяльність стратегії конкурентоспроможності, це регулюватиме створення та функціонування конкурентного середовища за однакових умов для всіх виробників, а метою буде покращення фінансово-економічної ситуації в державі, і це в результаті призведе до збільшення бази оподаткування.

Всі практичні заходи повинні бути спрямовані на раціоналізацію товарів і послуг, об'єктивний ринковий розподіл коштів держави, відмову від прямої підтримки підприємств, це буде сприяти нарощенню дохідної бази бюджету та скороченню бюджетних видатків [3].

Практика планування та забезпечення виконання усіх видів доходів державного бюджету показує що, у бюджетному процесі є значна кількість проблем щодо здійснення податкової політики, зокрема функціонування системи оподаткування загалом та адміністрування окремих податків і зборів фізичних та юридичних осіб.

Виникнення відхилень у дохідній частині бюджету в контексті реалізації бюджетної політики держави обумовлено низькою якістю планування, що спостерігалось останніми роками при організації державних фінансів. Саме ому в умовах бюджетної децентралізації актуальним є питання щодо посилення ролі планування у формуванні бюджету та здійсненні стратегічного планування [4].

Вагомим чинником формування реальних показників доходів є відповідність і узгодження прогнозних надходжень показникам соціально-економічного розвитку держави.

Нереалістичність прогнозних макроекономічних показників, їх нестабільність та неодноразова зміна при складанні та затвердженні державного бюджету не забезпечує розрахунок конкретних обсягів дохідних джерел, що не сприяє їх ефективному виконанню [5, с. 247]. Рівень виконання планових показників доходів бюджету і легалізація “тіньових” доходів вказує на дієвість чинної системи оподаткування, а також на ефективність здійснення фінансової політики держави загалом. В умовах сталого розвитку держави та впровадження процесів бюджетної децентралізації ефективна податкова система забезпечує стабільну мобілізацію та зростання доходів бюджету.

Політика держави стосовно регулювання податкового навантаження повинна бути гнучкою та поміркованою, особливо в період бюджетного реформування і становлення демократичних засад розвитку суспільства, що сприятиме поступовому зростанню доходів державного бюджету, оптимізації їх структури в результаті попередження розширення “тіньового” сектору економіки [6, с. 270].

Альтернативним шляхом збільшення бюджетних коштів стало розширення переліку податкових, неподаткових та інших надходжень із застосуванням високих податкових ставок при відсутності єдиного підходу щодо їхнього справляння та ведення пільгового оподаткування для забезпечення їх постійної потреби.

Реформування державних фінансів повинно бути спрямовано на забезпечення сталих тенденцій зростання доходів державного бюджету за рахунок:

- прийняття ефективного і дієвого чинного бюджетно-податкового законодавства, забезпечення його стабільності і однозначності трактування;
- здійснення інвентаризації діючих пільг та пільгових режимів відповідно до сучасних реалій розвитку держави;

- розширення податкової бази за рахунок регулювання доходів фізичних та юридичних осіб, їх легалізації [7, с.47].

Усі чинники які впливають на формування доходів державного бюджету можна поділити на дві основні групи: економічні і організаційні. Економічні чинники впливу охоплюють склад та структуру доходів бюджету, зміну ставок податків, зміну об'єктів оподаткування. Організаційні чинники включають стабільність податкової системи, податкову культуру, організацію взаєморозрахунків в економіці, платіжну дисципліну, відповідальність за несвоечасність сплати податкових, неподаткових та інших платежів.

Для належного виконання дохідної частини державного бюджету найбільш оптимальним є використання непрямих методів зовнішнього і внутрішнього фінансового контролю. Це сприятиме ефективній боротьбі контролюючих органів з тінізацією доходів. Застосування цього підходу буде сприяти захисту інтересів тих суб'єктів, які не ухиляються від оподаткування, а також уникненню недобросовісної конкуренції зі сторони тіньових структур.

Основним на даному етапі бюджетної децентралізації є втілення поставлених стратегічних цілей і завдань щодо формування дохідної бази бюджетів різних рівнів бюджетної системи. Саме це є запорукою побудови демократичного суспільства і забезпечення фінансової самодостатності держави та регіонів для досягнення необхідного рівня добробуту населення.

Виходячи із вищезазначеного, для забезпечення зростання доходів державного бюджету необхідно:

- Всі зусилля спрямовувати на зростання обсягів ВВП, збільшення дохідності фізичних та юридичних осіб, забезпечення зайнятості населення;
- Протидіяти розвитку тіньової економіки;
- Створення однакових правових вимог в оподаткуванні вітчизняних й іноземних підприємців, що є платниками податків;
- Створення в державі належних економічних і правових умов функціонування усіх суб'єктів господарювання, щоб стимулювало їх до сплати відповідних платежів до бюджету;

- Впроваджувати дієві методи державного фінансового контролю за правильністю та своєчасністю сплати податків фізичними та юридичними особами, вжиття заходів по недопущенню порушення чинного законодавства;

- Пошук альтернативних джерел надходжень до державного бюджету;

- Посилення інвестиційної складової бюджетів.

Обов'язковим має залишатись застосування планування і прогнозування бюджетних показників на середньо-та довгострокову перспективу як важливих складових системи регулювання соціально-економічного розвитку держави.

Список використаних джерел:

1. Сенік О. Підтримання збалансованості Державного бюджету України в умовах його дефіцитності. Науковий блог НаУ «Острозька Академія» 2015.: URL: <http://naub.oa.edu.ua/2015>

2. П'ятаченко Г.О. Удосконалення механізму наповнення дохідної частини бюджету. *Фінанси України*. 2008. №5. с.75

3. Стефанюк І.Б. Методологічні засади визначення ефективності витрачання бюджетних коштів. *Економіка. Фінанси. Право*. 2014. 134 с.

4. Нікітішин А. О. Основні напрями вдосконалення механізму податкового регулювання. *Ефективна економіка*. 2016. №2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4789>

5. Молдаван Олексій Державні фінанси України: досвід та перспективи реформ : монограф. Нац. ін.-т стратег. дослідж. К. : НІСД, 2011. 377 с.

6. Кислиця О. Я. Проблеми планування бюджетних доходів. *Актуальні проблеми економіки*. 2011. №8. С. 270 – 275.

7. Д'яконова І.І. Причини та фактори бюджетного дефіциту. *Банківська справа*. 2005. №3. с.47-50.